

Verdieping Verkiezingen Eerste Kamer

Korte omschrijving werkvorm

Aan de hand van het krachtenveld 'De macht in de provincie' herhaalt u kennis over onze staatsinrichting: de Eerste Kamer wordt gekozen door de leden van de Provinciale Staten en de Eerste Kamer moet, net als de Tweede Kamer, wetsvoorstellen goedkeuren voor deze wetten kunnen worden. Vervolgens vullen leerlingen een werkblad in over de gevolgen van de uitslag van de Provinciale Statenverkiezingen voor het kabinet / de coalitie.

Leerdoelen

- Leerlingen weten dat de Eerste Kamer op 27 mei 2019 wordt gekozen door de leden van de Provinciale Staten.
- Leerlingen weten dat de Eerste Kamer, net als de Tweede Kamer, wetsvoorstellen moet goedkeuren voor deze wetten kunnen worden.
- Leerlingen weten hoe de zetelverdeling in de Eerste Kamer er waarschijnlijk uit komt te zien na 27 mei 2019 en dat Forum voor Democratie naar verwachting de grootste partij in de Eerste Kamer zal worden.
- Leerlingen begrijpen jargon rondom coalitievorming.
- Leerlingen begrijpen waarom er bij de Provinciale Statenverkiezingen aandacht was voor de positie van de coalitie in de Tweede Kamer.
- Leerlingen begrijpen dat de coalitie met verschillende partijen kan samenwerken in de Eerste Kamer om meerderheden te krijgen voor wetsvoorstellen.

Benodigdheden

- PowerPoint-dia met het krachtenveld 'De macht in de provincie': <https://prodemos.nl/leren/powerpoint-algemene-krachtenvelden-provincie/>.
- Voor elke leerling een werkblad.

Duur

30 minuten

Vorbereiding voor de docent

- Open de PowerPoint met het krachtenveld 'De macht in de provincie': <https://prodemos.nl/leren/powerpoint-algemene-krachtenvelden-provincie/>. Kies of u de eenvoudige of de moeilijke variant gebruikt.
- Print voor elke leerling een werkblad.

Handleiding

Stap 1. Vertel dat 20 maart jl. de verkiezingen voor de Provinciale Staten hebben plaatsgevonden. Nederlanders van 18 jaar en ouder hebben toen de volksvertegenwoordigers in hun provincie gekozen. Tegelijkertijd werd in het nieuws vaak genoemd dat Forum voor Democratie de grootste partij was geworden in de Eerste Kamer. Hoe zit dit?

Stap 2. Vul met de leerlingen vlot het digitale krachtenveld 'De macht in de provincie' in. Sta vooral stil bij de Eerste Kamer.

- a. Laat in het schema zien dat de Provinciale Staten dus bepalen wie er zetels krijgen in de Eerste Kamer¹. Dit heet 'getrapte verkiezingen'. Door te stemmen bij de Provinciale Statenverkiezingen stem je dus ook voor de Eerste Kamer.
- b. Leg uit dat de uitslag van de Provinciale Statenverkiezingen daarom ook heel belangrijk is voor de regering in Den Haag. Een wetsvoorstel moet immers zowel door de Tweede Kamer als door de Eerste Kamer worden goedgekeurd.

Stap 3. Laat leerlingen het werkblad invullen.

Stap 4. Bespreek de antwoorden plenair.

Tip: bij hogere niveaus kunt u uitgebreider stilstaan bij vraag 7. U kunt uitleggen dat coalitiepartijen die samen geen meerderheid hebben in de Eerste Kamer de samenwerking kunnen zoeken van een of meerdere oppositiepartijen om steun te krijgen voor wetsvoorstellen. De coalitie kan hiervoor een akkoord sluiten met één van deze partijen of per onderwerp de samenwerking zoeken met één oppositiepartij.

Vraag de leerlingen een voor- en een nadeel te bedenken van beide opties. Geef tot slot aan dat de huidige coalitiepartijen ervoor hebben gekozen om te zoeken naar wisselende meerderheden.

Voordeel van een akkoord sluiten met één partij:

- *je hoeft maar één keer te onderhandelen over wat die partij graag voor elkaar krijgt in ruil voor steun voor de plannen van de coalitie.*

Nadeel van een akkoord sluiten met één partij:

- *Deze partij stelt waarschijnlijk veel eisen in ruil voor steun.*

Voordeel van het zoeken naar 'wisselende meerderheden':

- *Per onderwerp kan samengewerkt worden met een partij die dat betreffende onderwerp ook belangrijk vindt en ongeveer hetzelfde wil. Er hoeven dan geen grote concessies te worden gedaan.*
- *Er kan samengewerkt worden met verschillende oppositiepartijen. Zo voelen mogelijk meer mensen zich gehoord door de politiek.*

Nadeel van het zoeken naar 'wisselende meerderheden':

- *Er zal mogelijk bij elk wetsvoorstel onderhandeld moeten worden over de voorwaarden waaronder de oppositiepartij wil instemmen met een voorstel. Dat kost tijd.*

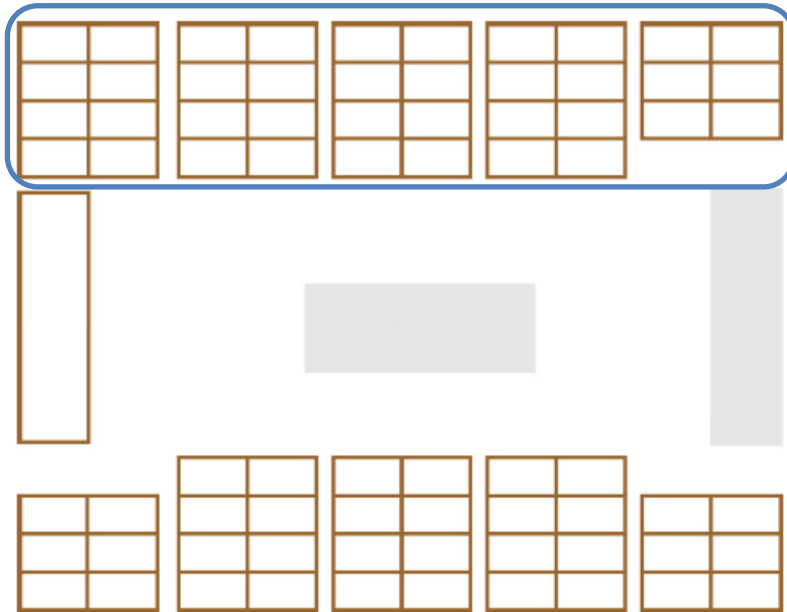
¹ Ook leden van de kiescolleges in Bonaire, Sint Eustatius en Saba mogen stemmen voor de Eerste Kamer. Dit is bij deze verkiezingen voor het eerst. Bron: <https://www.kiesraad.nl/verkiezingen/eerste-kamer>

Antwoorden werkblad:

1. Hoeveel zetels heeft de coalitie in de Eerste Kamer nodig voor een meerderheid?

38

2. Omcirkel het aantal zetels dat je nodig hebt voor een meerderheid in de Eerste Kamer. Begin bovenaan met tellen.

3. Kleur de zetelverdeling in, in onderstaande plattegrond van de Eerste Kamer. Bedenk zelf een legenda, bijvoorbeeld met verschillende kleuren of verschillende patronen. Begin met het inkleuren van de zetels voor de coalitiepartijen en start bovenaan op de plattegrond.

4. Hoeveel zetels hebben VVD, CDA, D66 en ChristenUnie naar verwachting na 27 mei in de Eerste Kamer?

31

5. Behoudt de coalitie van VVD, CDA, D66 en ChristenUnie dan haar meerderheid in de Eerste Kamer?

Nee

6. Welke partijen kunnen naar verwachting in hun eentje de coalitie 'aan een meerderheid helpen'?

Forum voor Democratie (FvD), GroenLinks en PvdA

Vraag 7. Met welke partij(en) kunnen de coalitiepartijen volgens jou het beste samenwerken? Waarom?

Eigen mening.

Werkblad

Misschien weet je dat de partijen die op dit moment regeren (VVD, CDA, D66 en ChristenUnie) samen maar één meerderheid hebben in de Tweede Kamer. Met 76 van de 150 zetels hebben ze maar één stem meer dan de helft. In de Eerste Kamer is het net zo krap. Daar hebben ze op dit moment 38 van de 75 zetels.

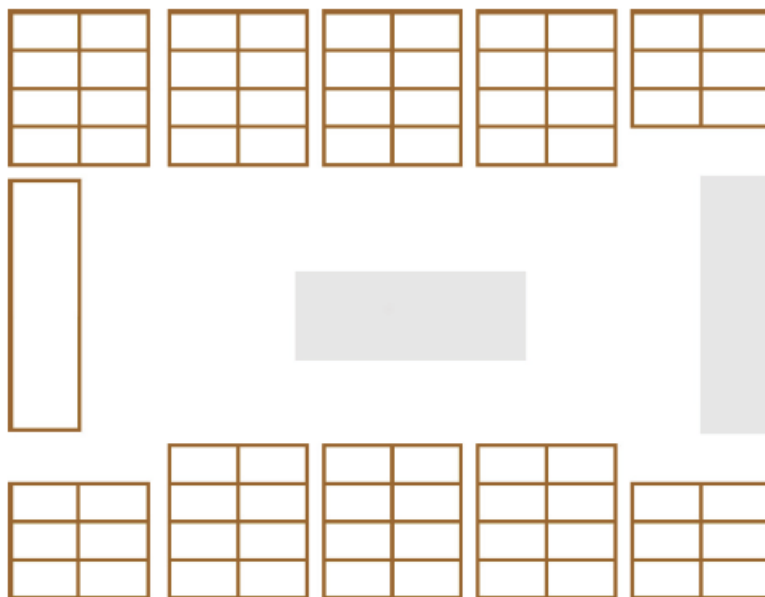
Op 27 mei 2019 mogen de leden van de Provinciale Staten van de twaalf provincies stemmen voor de Eerste Kamer. De coalitiepartijen hopen natuurlijk dat ze hun meerderheid in de Eerste Kamer houden.

Vraag 1. Hoeveel zetels heeft de coalitie in de Eerste Kamer nodig voor een meerderheid? ____

Als alle leden van de Provinciale Staten op hun eigen partij stemmen bij de Eerste Kamerverkiezingen, zal dit de zetelverdeling zijn in de Eerste Kamer:

Forum voor Democratie (13)	PVV (5)
VVD (12)	SP (4)
GroenLinks (9)	ChristenUnie (4)
CDA (9)	Partij voor de Dieren (3)
PvdA (7)	50PLUS (2)
D66 (6)	SGP (1)

Hieronder zie je een plattegrond van de Eerste Kamer. Elk klein hokje is een zetel, dus een stoel voor een Eerste Kamerlid. De voorzitter zit in het grote blok links. De voorzitter is ook lid van de Eerste Kamer.

Vraag 2. Omcirkel het aantal zetels dat je nodig hebt voor een meerderheid in de Eerste Kamer. Begin bovenaan met tellen.

Vraag 3. Kleur in bovenstaande plattegrond de verwachte zetelverdeling van de Eerste Kamer in. Bedenk zelf een legenda, bijvoorbeeld met verschillende kleuren of verschillende patronen. Begin met het inkleuren van de zetels voor de coalitiepartijen en begin bovenaan op de plattegrond.

Vraag 4. Hoeveel zetels hebben VVD, CDA, D66 en ChristenUnie naar verwachting na 27 mei in de Eerste Kamer?

Vraag 5. Behoudt de coalitie van VVD, CDA, D66 en ChristenUnie dan haar meerderheid in de Eerste Kamer?

Vraag 6. Welke drie partijen kunnen naar verwachting in hun eentje de coalitie 'aan een meerderheid helpen'?

Vraag 7. Met welke partij(en) kunnen de coalitiepartijen volgens jou het beste samenwerken? Waarom?
